

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
učiteljskih in kate-

krščanskih učiteljskih
društev.

Bogu srce
Mladini moč
Domovini zvestobo

Štev. 9.
Leto XVI.

Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Vsebina:

Kaj me briga strma pot. Marica Koželj	185
O izpremehi »Šolskega molitvenika«. Prof. dr. Gr. Pečjak.	187
Nekaj nasvetov kandidatijam za preizkušnjo usposobljenosti. Josipina Demšar	189
Dopolnilo katehezi. A. Čadež	191
Tvoritev pravih mnogokotnikov iz obsrediščnih kotov. —a—	194
Razvoj oskrbe slaboumih. Anica Lebar	196
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	199
Katehetske beležke	200
Zgledi, uporabni pri katehezi	201
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti.	203
Vzgoja	205
Raznoterosti	206
Slovstvo in glasba	208

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema:
Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
in katehetskikh društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XVI. V Ljubljani, 15. septembra 1915. Štev. 9.

Kaj me briga strma pot.

Marica Koželj.

Kako navdušeno je povedal Jožek pesemco. Ves rdeč je v lica samega ponosa, ker je tako znal.

Res jim niso mar strma pota, ki vodijo v šolo. Vsi veseli pridejo, nič jim ni poznati utrujenost, v šolo gredo radi. Včasih pove kateri: »So rekli, da naj ostanem doma, pa sem se tako jokal, da so me morali pustiti v šolo!«

Še bolj strme so steze, po katerih hodijo domov. Vsak dan, ko izpustim popoldne iz šole male drobljance, me zaskrbi »Ali bodo prišli vsi srečno domov?«

Lani se je nekoč izgubila deklica. Sama je ostala na cesti, drugi otroci se niso zmenili za njo. Pa je šlo revše kar po cesti, saj ni znalo pota, ki vodi domov. Že v mraku je prijokala v mesto, kjer jo je dobil policaj. Toliko je vedela, da ji je ime Nežka in da je prišla od tu. Na noč jo je privedel v našo vas k županu, kjer je neprestano jokala in klicala mamo, dokler niso pozvali mene, ki sem jo potolažila.

Eno uro in več imajo daleč. Ob treh ali štirih odidejo, ali domov pridejo šele ob sedmih. Gruča za gručo gre počasi vsaka v svojo vas. Slehern grmiček pregledajo, cvetice trgajo, deklice se kamenčkajo na poti.

Toda niso samo take nedolžne zabave, ki jih mudijo na poti. Mnogo strupa vlivajo strma pota v nedolžna srca šolarčkov. Starejši učenci hodijo z njimi in jih uče takih stvari, ki jih ne bi smeli poznati niti oni sami.

Zato me je strah, kadarkoli odhajajo. Z njimi bi šla, pospremila bi vsakega na dom. Ali to ne gre. Vedeti pa mora učitelj vendarle, kako se vedejo šolarji na poti. Dostikrat lahko zabrani veliko zlo ali vsaj omili njega strupeno želo. Kako naj to poizve? Ali naj posluša vsak dan glasne tožbe, ki jih prinašajo tožljivčki v šolo? Vsekdar molí kdo prste, kadar stopim v razred. »Kaj je, Lojzika?« »Šporarjev Tonček je vrgel včeraj kamen za mano!« »Ona mi je pa zabavljala!« se zagovarja hitro Tonček. — »Kako je pa rekla?« — »Anton, baron!«

Če vidijo poredneži, da poslušamo radi njihove tožbe, ni konca ne kraja prerekanja. Iz malega tožljivca zraste velik opravljivec. Zavist in sovraštvo bi netili v mladih srcih, če bi jih še vzpodbujali k temu.

Zato sem jih navadila, da prihajajo pred uro k meni in mi povedo potihoma, da ne slišijo vsi, kar jim je na srcu. Sama potem presodim, v koliko jim je bilo to na kvar, zaslišim one, ki so baje zakrivali, in se prepričam, je li resnica, kar so mi povedali.

Tudi pri pouku hodijo naši najmlajši šolarji po strmi poti. Brala sem nekje: »Prvi razred šele pripravlja na resen pouk, to je takorekoč še otroški vrtec!« Zato se mi ne zdi prav, uklepati uboge otroke v neizprosno disciplino. Uro za uro naj sedi dete čisto mirno, ko je pa tako nemirne krvi; doslej je tekalo in se igralo z bratci in setricami in zdajci naj se ne premakne. Vpoštevajmo otroško nprav, v kateri vse kipi in brsti, kakor spomladi popje iz mladik.

V tem času, ki ga imenujejo stoletje otroka, je res čudno slišati, kako je nadzoroval nekje strogi gospod nadzornik pouk v prvem razredu. Celu uro je sedel notri, nazadnje rekel: »Otroci niso bili čisto mirni, neverjetno živahni so, disciplina ni ravno izvrstna, gospodična!«

Nesposmetno je vtepati otrokom dolgočasne in duhamorne formulirane stavke iz določenih učnih slik. V prvem šolskem letu ima nazorni nauk menda ta smoter, da vadi otroke v opazovanju predmetov in izražanju misli. Ali ni torej bolje, da pove otrok po svoje, kakor opazuje? Kvečjemu obrnemo nekoliko njegove lastne besede, toda misli v stavkih pustimo, saj so njegova individualna last. Nikar ne pilimo preveč stavkov, bolje je, da govorimo z otrokom po domače, kakor bi mu silili nekaj tujega.

Hotela sem obravnavati mačko, to otrokom toli drago in dobro znano domačo žival.

Reči je bilo treba samo: »Pogovorili se bomo o mački, ki jo vsi dobro poznate.« Alo, že kažejo roke! »Naša mucka je bela.« — »Mi imamo pa lisasto.« — »Naša krade. Zadnjič so pustili mama klobaso na ognjišču, so šli pogledat v hišo: ko so prišli v kuhinjo, na, je že bežala mačka s klobaso proti podu.«

»Mi imamo pa rjavo muco, je tako pridna; vsak dan vlovi po tri miške!«

Takole povedo, včasih celo na dolgo in široko, če jim pustimo. In toliko bi bilo po mojem za prvo šolsko leto dovolj.

Pri strogo formuliranih stavkih pa sede kakor na trnju; poizkusila sem to že večkrat. Ko pa vprašam: »Lojzek, kaj pa delajo sedaj tvoja mama?« — »Angelco pestujejo!« Kar oddahnil se je. To so tudi nazorni pogovori in imajo še to dobro, da se jim odzivajo prav vsi; otroški duh se takorekoč odpočije, ko pohiti iz šolske sobe pod ljubljeno domačo streho.

Treba jim je pa bistriti spomin; zato je vsekako potrebno, da se uče na pamet, da memorirajo. V to so pa nadvse prikladne drobne pesemce, ki jih nudi dosti Krulčeva čitanka. Hitro si jih zapomnijo in zelo radi deklamujejo. Ostanajo jim tudi v spominu, če jih večkrat ponavljamo.

Treba je, da odstranimo marsikje nerodno kamenje na že itak strmi cesti, po kateri hodijo naši malčki.

O izpremembi „Šolskega molitvenika“.

Dr. Gr. Pečjak.

Nekateri katehetje pričakujejo, da bo »Šolski molitvenik« hitro porabil vse, kar se kje svetuje dobrega, drugi pa spet morda previsoko cenijo neizpremenljivost. Zato se mi zdi potrebno, da pojasnim, kakšne izpremembe je doživel novi (5.) natis.

Ne povzročajmo težav.

Kdor poučuje male otroke, ve dobro, kolike so težave, če niso knjižice enake. Vkljub težavam z novimi črkami sem se zelo trudil, da bi se novi natis ujemal s prejšnjimi ne le po vsebini, ampak tudi po straneh. Vse molitve tja do križevega pota (str. 244) se začnajo na enakih straneh. Molitev »Spomni se«, ki se je prej začnjala na 25. strani, se je že v »Večnem življenju« morala zaradi novih črk pomakniti na stran 26; to ne bo nikogar motilo.

Izboljšav se ne branimo.

Če izboljšava nikogar ne bega, jo je treba sprejeti.

Zato najdeš v novi izdaji poleg običajnega pozdrava tudi krajšega: »Hvaljen Jezus.« Tudi nekaj drugih krajših vzdihljajev.

Lepi vzklik pri povzdigovanju »Moj Gospod in moj Bog!« je postavljen k povzdigovanju v drugi maši. K prvi maši ga nisem postavil, ker je ta maša za neizpremenljivo označena v Cerkvenem molitveniku. Razume se, da ga vsak katehet lahko sam pristavi, tudi kadar uči otroke moliti po prvem vzorcu. Večinoma so tako že delali.

Opazke, da so molitve pri povzdigovanju predolge, ne bi bil mogel uvaževati, tudi če bi bila utemeljena. Prej bi bilo treba izpremeniti katekizem. Mislim pa, da je dotično mnenje pogrešeno. Pri sestavljanju kratke maše smo imeli to prepričanje, da naj bodo molitve kar najskrbneje umerjene, da ne bodo ne predolge, ne prekratke. Molitev, ki je zdaj v katekizmu in v šolskih molitvenikih, se tudi počasi lahko izmoli. Ako je kje drugače, naj stopijo bolj v veljavo predpisi o sveti maši, napaka ni v dolgosti molitve, ampak čisto drugje.

Spet drugo je vprašanje, ali je poleg novega vzklika potreben obenem tudi pozdrav »Molim te, presveto Rešnje Telo Jezusovo, zame darovano na križu.« Zdi se mi, da je oboje preobilo, in sicer iz psiholoških vzrokov. Pri prireditvi novega katekizma bo treba dobro preudarjati, a bolj samostojno, kakor smo smeli mi. Marsikaj bi bili radi naredili drugače, a pestil nas je katekizem z visoko avtoriteto. Nova formula za kesaenje je dogmatično in psihološko doslej najboljša; za ušesa pri hitri izreki ni prikupljiva, kadar pa se moli za res in z globokim kesaenjem, je prav lepa. Vkljub temu, da imam to molitev za jako dobro, je vendar nisem postavil namesto prejšnje molitve. Te pravice nimam, dokler vsi slovenski škofje ne ukažejo, naj se poučuje samo nova molitev. Starejših otrok ne smemo poučevati nove molitve, sicer ne bodo

znali nobene. Le pri začetnikih jo učimo. Tiskana je med najpotrebnejšimi molitvami na str. 34, pri nauku o spovedi pa je citirana. Ker se je treba kesanja učiti na pamet, je že vseeno, kje je natisnjena; da se le najde.

Kdor vidi v »Večnem življenju« molitve za obisk presvetega Rešnjega Telesa (str. 490 nasl.), jih želi imeti tudi v »Šolskem molitveniku«. Tudi meni se zde jako dragocene, a težave s prostorom in ceno molitvenika so prevelike. Boljše bo, za nekaj vinarjev prirediti posebno brošurico, ki jo bodo otroci lažje nosili seboj.

»Bolj otroški molitvenik«?

Odkar je izšel odlok o zgodnjem prejemanju sv. obhajila, sem premišljal, kako bi se priredil molitvenik bolj otroško. A ravno katehetje ljudskih šol so poudarjali, da je to odveč: saj otrok ne zna toliko brati, da bi mu molitvenik nadomestil kateheta.

Zares. Katehet more in mora svoje besede prilagoditi otroku, in ga pripravljati za svete zakramente, molitvenik pa katehetu pomaga, da ostane njegov trud trajen. Torej mora biti nauk že popoln in v obliki za poučene, molitve pa za velike skrivnosti dovolj vzvišene. Usodna napaka bi bila zavoljo mladosti prvoobhajancev, ki še dobro brati ne morejo, izpremeniti molitvenik tako, da ne bi bil več primeren za takrat, ko ga bodo res dobro rabili.

Molitev je zdaj precej obilo, a katehet lahko izbira.

Izpremembe v prihodnosti.

Gotovo pride čas, ko se bo moral izpremeniti katekizem. Takrat naj katehetsko društvo pritegne čim več katehetov in svetovalcev, da se bo ves molitvenik temeljito pretehtal.

Dotlej se moramo izogibati vseh takih izprememb, ki bi porabnost prejšnjih izdal uničile.

Že izvršene večje izpremembe.

Nova uredba cerkvenih praznikov je povzročila, da se molitvenik od križevega pota dalje ne more več ujemati po straneh. Ker niso težave z večjo izpremembo nič večje, sem to priliko porabil in ves ta del molitvenika temeljito preuredil in pomnožil:

Izpolnil sem željo gospodov, ki so hoteli imeti že v »Š. m.« kratki krščanski nauk iz katekizma (str. 245 do 257).

Iz nove cerkvene pesmarice za šolsko mladino sem sprejel nanovo 11 pesmi. Izmed 72 pesmi, ki bodo prišle v Cerkvni pesmarici, bo 46 pesmi v »Šolskem molitveniku«. To ni koristno samo pevcem, ki bodo sami zase peli naučene pesmi iz molitvenika, ampak tudi drugim učencem, ker bodo (zlasti s pomočjo katehetovo) bolje umevali petje in duha cerkvenega leta.

Obenem so cerkvene molitve in pesmi združene v enoto pod naslov »Cerkveno leto«. Zdaj ne bo treba iskati, kdaj se kaj poje ali moli, ampak kar sam molitvenik vodi in kaže, kaj pride na vrsto.

Da ne bodo te izpremembe nikomur v težavo, skrbi uredba v kazalu. Katehet naj ima v rokah molitvenik 5. natisa. Tam je vse to, česar v prejšnjih izdajah ni, označeno z zvezdico; kar pa je tudi v prejšnjih izdajah, pa na drugih straneh, za vse to je povedana v oklepaju tudi stran prejšnjih izdaj.

Cena se zavoljo pomnožitve ne poviša.

Nekaj nasvetov kandidatinjam za preizkušnjo usposobljenosti.

Josipina Demšar.

Ne poizkušam podati popolnega navodila za pripravo na drugo preizkušnjo; le nekaj nasvetov bi dala v tem oziru kolegijam, ki se na preizkušnjo pripravljajo, v kolikor bi jih vsaka učiteljica po prestatnem izpitu mogla dati.

Kdo more delati preizkušnjo usposobljenosti za ljudske šole? K preizkušnji se pripusti kandidatinja z zrelostnim izprijalom in z vsaj dveletno poučevalno prakso na kakij javni ljudski šoli. Vsaj dve šolski leti, to je dvajset mesecev je treba pred preizkušnjo dejansko poučevati; redne počitnice med šolskim letom se od teh dvajsetih mesecev ne odštejejo; odšteje se pa izredni prosti čas, n. pr. čas, ki je bil prost šole zaradi vojnih razmer; dvajset mesecev se računa skoro do dneva natančno; lansko leto se je preizkušnja za 14 dni preložila, da bi se udeležitev omogočila tudi kandidatinjam, ki so prvo šolsko leto nastopile službo kake dni po začetku šolskega leta in so lansko leto začele šolo šele z novembrom. Za radovoljke so prišli letos novi predpisi; imenujejo se odslej poizkusne kandidatije. V predpisih za preizkušnjo usposobljenosti se hospitantijam, ki niso celi dve leti samostojno učile, odreka pravica delati preizkušnjo; v praksi se je pa do zdaj ravnalo drugače; upanje je, da bodo tudi »poizkusne kandidatije« smeje po dveh letih delati drugo preizkušnjo, ako so se res v toliki meri udeleževale šolskega pouka, kot ga ukazuje postava rednemu učiteljstvu. Prva priprava kandidatije za preizkušnjo usposobljenosti je torej, da se o pravem času ozre po kakij službi, ki jo potem zdržema izvršuje dve leti.

Kako se je za preizkušnjo treba prijavitij? Kratke prošnje se naslove na pristojni c. kr. okrajni šolski svet. V prošnji je treba izrečno omeniti, za kateri učni jezik si želi kandidatinja pridobiti usposobljenost. (Pri nas većinoma za slovenski in nemški učni jezik.) Prošnji se priloži zrelostno izprijalo in kratek popis lastnega življenja; naštejejo se predvsem šole, ki jih je kandidatinja obiskovala in na katerih je poučevala. V dokaz za dveletno učno prakso se naštejejo tozadevni dekreti c. kr. okrajnega, oziroma deželnege šolskega sveta. Predpisi ukazujejo, da se prošnje kolkujejo z eno krono, vsake priloga z 20 vinarji.

Kaj se pri preizkušnji izprašuje? To vprašanje je za kandidatije najvažnejše, za svetovalke najtežje; odgovor na to vprašanje bi bil za

kako kandidatinja lahko usodepoln, ako bi se preveč zanesla nanj. Naj sledi le nekaj točk iz predpisov, pojasnjenih po vprašanih lanske jesenske preizkušnje.

Po besedilu predpisov naj ima preizkušnja usposobljenosti značaj praktične preizkušnje. Iz pedagogike in metodike posameznih obveznih predmetov ljudske šole izprašujejo nekako v istem obsegu kakor pri zrelostnem izpitu. Predpisi pravijo, da je treba dobro poznati načela ljudskošolske vzgoje, šolske discipline in gojitve zdravja. Glede veronauka mora kandidatinja ob navzočnosti posebne komisije dokazati, da zna katekizem, najvažnejše reči iz cerkvene zgodovine in liturgike ter glavna pravila katehetike. Drugi predmeti bi se po predpisih morali izpraševati le v istem obsegu, v katerem se poučujejo v ljudski šoli. V pojasnilo nekaj nalog in vprašanj iz lanske jesenske preizkušnje!

Naloge: »Dobra priprava dober pouk«. — Der erste und der letzte Schultag in meiner Klasse« (za pedagogiko za slovenski, oziroma nemški učni jezik). — »Katera ponazorila so učitelju zemljepisa na razpolago in kako naj se uporabljajo?« — »Kako navajamo učence, da opazujejo naravo?« (Za prirodopis.) — »Begriff eines guten und eines schlechten Wärmeleiters«. — Iz matematike: Nekdo je kupil pred 4 meseci 80 kg fižola, 450 kg moke, 60 kg riža in 160 kg masti ter je dal za vse 554·80 K. Kupne cene živil so bile v razmerju 8 : 11 : 18 : 45. Po čim bi plačal zdaj blago, ko se je dvignila cena pri fižolu za 25%, pri moki za 50%, pri rižu za 11¹/₄% in pri masti za 20%? 2. Poslopje ima obliko pravokotnega paralelepipeda, ki je znotraj 16·6 m dolg, 8·4 m širok in 4·5 m visok ter ima na četrti strani višeco streho, katere višina meri 5·8 m, sleme pa 10·2 m. Koliko m³ sena se lahko spravi v poslopje in koliko znaša zavarovalnina proti ognju, ako se zahteva za 100 m³ 2·4 K? 3. Pismeno množenje celih števil s celimi; množitelj je dvomestno število. (Metodična obravnava.)

Nekaj vprašanj iz ustne preizkušnje: »Der Lehrplan« (pedagogika). — »Analiza razširjenega stavka; vrste glagolov.« — »Die Einteilung der Laute nach der Aussprache.« (Iz literature se ni izpraševalo.) — »Die Flüsse Böhmens. — Maria Theresia. — Ponazorovanje decimalnih števil. — Das Echo. — Mehkivci (die Weichtiere). — Die Buchstaben der Flammenlinie. — Igre. — Die erste Stunde beim Malen. Predmeti se narišejo.« — »Pismeno odštevanje.« — Polurni nastop v eni ljubljanskih šol.

Navedene naloge in vprašanja kažejo, da je treba posamezne predmete precej temeljito ponoviti, in da se ne izprašuje le v tistem obsegu, v katerem jih obravnava ljudska šola; izprašujejo se pa večinoma res le bolj praktične reči. V zadrego pride marsikatera kandidatinja za slovenske izraze, posebno pri prirodopisu in prirodoslovju, ki se na učiteljišjih poučuje v nemškem učnem jeziku, pa se pri preizkušnji za slovenski učni jezik seveda izprašuje tudi v slovenščini; nenavadne izraze bi bilo treba poiskati v slovenskih učnih knjigah za srednje šole; za prirodoslovje pa v tem oziru služi tudi knjižica: Mešiček, Beleške iz fizike in kemije (40 vin.). Za vaje v matematiki se priporočata Rosenbergovi

zbirki aritmetičnih in geometričnih nalog za učiteljsišča; nenavadne naloge naj se pri pripravi na drugo preizkušnjo vsled pomanjkanja časa raje izpuste.

Najboljša priprava na preizkušnjo usposobljenosti je vestno izvrševanje učiteljskega poklica med dveletno prakso pred preizkušnjo in temeljita priprava na posamezne učne ure. Tako se predela velik del snovi, ki pride na vrsto pri preizkušnji in se omogoči uglobeitev v pedagoška in metodična pravila. Izpreгледа se pa pri preizkušnji tudi v vojnem času nič ne, kar je pokazala preizkušnja lansko jesen.

Dopolnilo katehezi.

A. Čadež.

Lani enkrat so v monakovškem katehetskem društvu imeli predavanje o cerkvenih govorih za otroke. Ekshorta za ljudskošolsko mladino ni lahka stvar, pa je tudi potrebna ter celo zaukazana povsod, kjer je vpeljana nedeljska služba božja za šolske otroke. Ta »specificum« dušnopastirskega delovanja zasluži, da se o njem nekoliko podrobneje porazgovorimo. Misli in nasveti, ki jih hočem v sledečem navesti, so deloma posneti iz referata kateheta Evgena Abele.¹

Ali so otroci že zreli za pridigo? Ali radi poslušajo božjo besedo? Kakor že. Pridiga, ki po vsebini ni umerjena za to starost, ki sega previsoko ter se odlikuje po dolgosti — je za otroke huda muka. Pri takem govoru bodo otroci kljub nadzorstvu raztreseni, nagajivi in nemirni. Vse drugače je pa pri pridigi, ki je prirejena za otroško umevanje; ako se pridigar takorekoč pomenkuje z otroki, se nanje obrača, jih prijazno nagovarja, mu bodo sledili, bodo pozorni ter z interesom sprejeli govornikove besede v svoja nežna srca. Merilo in navodilo mladeniškim pridigarjem je dal že trientski cerkveni zbor v kratkem pravilu: »Cum brevitate et facilitate sermonis!«

Ako torej pridiguješ otroku, se ravnaj po otroku, po njegovih potrebah in individualnosti, po tem, kar njemu koristi in ga vodi h Kristusu. Kaj se bo sadilo in sejalo na vrtu, za to ni merodajen zgolj vrtnar, ampak kakovost, prikladnost tega vrta in zemljišča. Kar mora biti pred vsem odločilno in merodajno vsem spisovateljem šolarskih knjig — pa tudi katekizmov — namreč otroška duša in čud, to naj bo vodilo in merilo tudi tistim, ki jim je poverjena nelahka naloga otroških pridig.

Otroški pridigar mora skrbeti, da njegov govor ne bo zgrešen ne glede cilja, ne glede vsebine in ne glede oblike.

1. Čemu otrokom posebne pridige? Ta ugovor se utegne izmotati iz ust temu ali onemu konservativcu. Za pridige odraslim velja še vedno, in morda danes bolj kot nekdanj, aksiom: »Fides ex auditu«. Tem je pridiga vir trdne in neomahljive vere, krepilo verskega prepričanja. Ne tako pri otrocih, ki se v verskih stvareh poučujejo v šoli najmanj šest

¹ »Katech. Blätter«, 1914, št. 8.

zaporednih let, naka: sledi še ponavljalna ali nadaljevalna šola. Pridiga za otroke je torej dopolnilo katehezi. Otroška pridiga izpopolnjuje razumevanje tega, kar se je učilo v šoli radi pičlega časa morda le bolj površno. Posebno pa ima pridiga v cerkvi veliko moč in vpliv na čuvstva. Tudi kateheza se ne sme omejiti samo na razum in intelektualno razjasnjevanje; ali — šola je le šola; vse drugače prešinja človeka verstveni čut v cerkvi, na svetem kraju. Svečanostno razpoloženje, bližina oltarja, pričujočnost božja: vse to pripomore, da je človek tukaj vse drugače pristopen zunanjim verstvenim vtisom. Tu pride do veljave to, kar ga dviga kvišku, k Bogu. Tudi pri katehezi v šoli ne smemo pogrešati tega, kar imenujemo »posvečenje«. Čutimo pa dostikrat, da bi prav takrat, ko se hočemo povzpeti nad navadni ton šolskega poučevanja, pogrešamo bilžino oltarja, svetosti kraja.

Veliko se danes piše o pedagogiki dela, o delovnem pouku. V šoli se nuja le preveč teorija, znanje; razum dobi veliko hrane, srce pa premalo. Pridiga naj bo sredstvo, ki bo pomagalo premostiti in napraviti pot od znanja do dejanja, ki bo otroku voditelj k praktičnemu krščanstvu. »Uporaba«, ki jo lepo uvrstiš v celoto popolne kateheze, se zdi kakor zabela na rahlo skuhanе žgance; upravičeno pa dvomiš, če pride tvoj nauk dalje kot do ušes. V pridigi na svetem mestu bodo dobri sklepi prej dozorevali v dejanja. »Primi otroka takorekoč za roko pa mu pokaži stopnje krščanskega življenja.«¹

2. Kakšna naj bi bila vsebina otroških pridig? Na videz nepotrebno vprašanje, kajti tvarine — resne in ostre, prikupljive in mikavne, tolažilne in blažilne, svarilne in bodrilne — ne more zmanjkati; ali vendar izbira ni vselej prav lahka. Istega z istimi besedami ne moremo in ne smemo govoriti, česar se otroci itak uče v šoli pri krščanskem nauku. Vselej, kadar stopi pridigar ali katehet na prižnico, naj se zaveda, da otroci sami pri sebi mislijo, »kaj neki nam bo danes povedal?« Če pravimo, naj bo vsebina nova, je to tako umevati, da že k znanemu pridevamo vedno kaj novega, izpopolnjujočega, da staro pokažemo z drugačnim licem, v svetlejši luči, v izpremenjeni obleki, z drugega stališča; ali če drugega ne, vsaj z novimi nagibi, nazorili in ilustracijami je treba podati staro resnico. Prav primerno nazivljejo nekateri katehezo delavno, pridigo pa praznjo obleko božje besede. Naj se nudi v cerkvi otrokom zveličanski nauk vselej v slavnostni opravi, potem se ni bati konkurence med prižnico in katedrom. Če še enkrat povzamemo vprašanje, kaj naj pridigujem otrokom, bi mogli odgovoriti s svetim Pavlom:

»De cetero, fratres, quaecunque sunt vera, quaecunque pudica, quaecunque sancta, quaecunque amabilia, quaecunque bonae famae, si qua virtus, si qua laus disciplinae — — — haec cogitate!«²

¹ Prim. Muhlbauer: Die praktischen Ziele der seelsorglichen Tätigkeit, Steyl 1901.

² »Sicer pa, bratje, karkoli je resnično, karkoli sramežljivo, karkoli pravično, karkoli sveto, karkoli ljubeznivo, karkoli je dobrega imena, če je kaka čednost, če je kako hvalevredno obnašanje, to mislite.« Phil. 4, 8.

V pridigi za otroke naj se razlagajo verske resnice, kakor že nanese cerkveno leto; nedolžno mladostno življenje naj se slika kot največja sreča človekova na zemlji; zgledi svetnikov in svetnic božjih bodo prijetno poživili in razsvetlili vsebino cerkvenih govorov, pa tudi vneli voljo malih vernikov za posnemanje velikih vzornikov, ako so zgledi previdno izbrani, ne pa taki, ki zbudajo samo strmeče občudovanje. Varovati se je pa pretiravanja in takih legendaričnih zgledov, ki so otroški starosti nedostopni, tuji, ali pa za sedanje razmere neprimerni. (Samostanska askeza, puščavniško življenje.) Srečno se da uporabiti cerkvena zgodovina s svojim svetlim in temnim ozadjem.

Quaecunq̄ue amabilia . . . Otroku, mladini je veselje tako potrebno kot vsakdanji kruh; kar je cvetki gorko solnce, kar je čebelici sočno cvetje, to je mladini duševno razvedrilo, notranje veselje.¹

Odprimo mladini neusahljiv vir in zaklad pravega veselja: Pokažimo otroku lepoto in dobroto božjega Odrešenika, ljubeznivost božjega Deteta, srečo mirne vesti, tolažbo dobre spovedi, neprecenljivo blaženstvo svetega obhajila, blagodejno moč Marijinega češčenja. To je srečna snov za cerkvene govore, ki se pri njih otroško srce široko odpre.

Quaecunq̄ue bonae famae . . . Nežna cvetka je občutljiva; treba je rahlo z njo ravnati. Previdno bo izbral besede in snov tudi cerkveni govornik, ako ima pred seboj samo nežne cvetke mladih ljubljencev božjih. Ne bi bilo torej umestno in tudi ne koristno, če bi jim razkazoval in odkrival temne prepade, mrkle strani življenja, ki že odraslega človeka bolj tlačijo nego dvigajo.

Pri vsem tem se bo pa cerkveni govornik najprej vprašal: »Kaj pa je za mojo mladino najnujnejše, najpotrebnejše? Kje je zanje največja nevarnost, česa jim najbolj manjka?« Najhujše in najbolj vidne napake je treba predvsem odstraniti in izkoreniniti, rane zaceliti, potem se bo moglo še le razvijati zdravo in krepko versko življenje.

3. Kakšna naj bi bila oblika cerkvenega govora?

Sv. Frančišek Sal. je zapisal nekje to-le značilno opozorilo: »Govori še tako lepe in dobre reči, če jih nisi povedal v pravi obliki, nisi nič povedal.« Oblika verstvenega poučevanja je obleka, ki se v nji resnica pred-očuje. Zunanost, obleka napravi navadno prvi vtis na človeka: dober ali slab vtis. Tako je tudi tu.

Oblika bo prava, če se govornik po očetovsko približa otroku, mu govori kot prijatelj, ga nagovarja kot oče, če dobi otrok vtis, kakor da pridigar kar naravnost njemu govori. Za to je potrebno že nekaj spretnosti, vaje, pa tudi milosti. »Qui non ardet — non incendit.«

K pravi obliki spada tudi pravilnost jezika, ki naj bo lahko umeven, preprost in lahek. Kratki, lepi, jedrnati, dobro premišljeni stavki bodo lahko prebavni. Ta zahteva je izražena tudi v določenih cerkvenega govorništva, kjer se toplo priporoča »facilitas« in »brevitas« —, da naj bo mladinski pridiga lahka in kratka.

¹ Keppler: »Mehr Freude«.

Neobhodno potreben za mlado poslušalstvo je zaklad homiletičnih pona z oril in razjasnil. Kaj češ doseči z otroško pridigo, ki v nji nisi povedal nobenega zgleda, nobene zgodbe, nobene poteze iz svetniškega življenja? Nič se otroku tako ne vtisne v spomin, kot taki nazorni pomočki.

Ker bodi mladinska pridiga kratka, se je treba v uvodu omejiti na par stavkov ter takoj preiti »in medias res« — k jedru. Konec bodi krepak, brez nepotrebnega ponavljanja; ne sme pa manjkati praktičnega navodila za življenje.

Dušno pastirstvo med mladino je najvažnejše delo duhovnikovo; lep kos tega pastirstva je otroška pridiga, ki vselej obeča zlato žetev.

Tvoritev pravih mnogokotnikov iz obsrediščnih kotov.

— a —

Vsak pravi mnogokotnik ima svoje središče, iz katerega se lahko mnogokotniku včrta in očrta krog. Mnogokotnikove prekotnice (diagonale) napravijo okoli središča obsrediščne kote (centrikote), in sicer toliko, kolikor ima mnogokotnik stranic (n. pr. pri peterokotniku — pet), ki so enaki, ako je peterokotnik pravi. Vsota vseh kotov okoli ene točke znaša vedno 360° , tedaj pri peterokotniku en centrikot $360^{\circ}:5 = 72^{\circ}$. Ta kot pa prav lahko načrtamo, ker $72^{\circ} = 60^{\circ} + 12^{\circ}$. Kot 60° dobimo, ako načrtamo na lok isti polmer, ki smo z njim začrtali lok. 12° je pa $\frac{1}{5}$ od 60° . Kako kot na pet enakih delov razdelimo, je bilo razloženo v lanskem »Slov. Učitelju« na str. 160. Ako tedaj načrtamo kot 60° in zraven še enega tako, da imata en krak skupen, potem pa drugega razdelimo na pet enakih delov ter prvi del združimo z nerazdeljenim kotom (60°), smo dobili kot 72° . Z danim polmerom zaznamujemo na krakih — točki, ki s premico združeni dasta peterokotnikovo stranico. Ako na krogov obod prestavimo to stranico še štirikrat, načrtali smo peterokotnik.

V pravilnem šesterokotniku znašajo z diagonalami začrtani centrikoti $360^{\circ}:6 = 60^{\circ}$. Ako v vrhu kota (60°) z danim polmerom začrtamo lok, odseče le-ta na krakih točki, ki združeni s premico dasta stranico enako polmeru, katera se na obodu izide ravno šestkrat. Konstrukcijo izvršimo tedaj najhitreje, ako dani polmer začrtamo šestkrat na obodu in zaznamovane točke združimo s premicami.

V pravilnem sedmerokotniku meri centrikot $360^{\circ}:7 = 51\frac{3}{7}^{\circ}$. Na prvi pogled se zdi težavno načrtati tak kot, ali če ga razstavimo takole: $51\frac{3}{7}^{\circ} = 30^{\circ} + 10^{\circ} + 10^{\circ} + 1\frac{3}{7}^{\circ}$, je izvršitev lahka. V ta namen narišemo dva kota po 30° s tem, da razpolovimo kot 60° .

Drugi kot razdelimo po znanem navodilu na tri dele, tedaj dobimo tri kote po 10° ; zadnjih 10° pa razdelimo na 7 delov, kajti $1\frac{3}{7} = \frac{1}{7}$, skupno imamo torej $51\frac{3}{7}^{\circ}$. Nadaljnja konstrukcija se izvrši kakor pri peterokotniku.

V pravilnem osmerokotniku meri centrikot $360^{\circ}:8 = 45^{\circ}$. Načrtavanje kota s 45° je enostavno in ne potrebuje nikakega pojasnila kakor tudi nadaljnja konstrukcija ne. Pravilen osmerokotnik lahko tudi načrtamo, ako razpolovimo stranico krogu očrtega kvadrata, oziroma lok, ki objema kvadratovo stranico.

V pravilnem deveterokotniku meri centrikot $360^{\circ}:9 = 40^{\circ}$. Kot s 40° sestavimo iz kotov 30° in 10° . Kot 30° dobimo z razpolovitvijo kota 60° , 10° pa z delitvijo kota 30° na tri enake dele. Nadaljnja konstrukcija je ponovitev prejšnjih.

Centrikot v pravilnem deseterokotniku znaša $360^{\circ}:10 = 36^{\circ}$. Kot s 36° sestavimo $30^{\circ} + 6^{\circ}$. 6° je petina od 30° , tedaj razdelimo kot 30° po znanem navodilu na 5 enakih delov. Pravilni deseterokotnik pa načrtamo tudi lahko z razpolovitvijo stranice peterokotnikove.

V pravilnem enajsterokotniku meri centrikot $360^{\circ}:11 = 32\frac{8}{11}^{\circ}$. Kot $32\frac{8}{11}^{\circ}$ sestavimo iz $30^{\circ} + (\frac{30}{11})^{\circ}$. Kot $(\frac{30}{11})^{\circ}$ pa dobimo, ako kot 30° razdelimo na 11 enakih delov, potem znaša en del $(\frac{30}{11})^{\circ}$.

Pravilni dvanajsterokotnik načrtamo iz centrikota $360^{\circ}:12 = 30^{\circ}$, ali pa z razpolovitvijo loka, ki ga na obodu odmeri polmer.

V pravilnem trinajsterokotniku meri centrikot $360^{\circ}:13 = (27\frac{9}{13})^{\circ}$. Kot $(27\frac{9}{13})^{\circ}$ sestavimo iz $3 \cdot 9^{\circ} + (\frac{9}{13})^{\circ}$. Kot $9^{\circ} = \frac{1}{5}$ od 45° in 9° , razdeljeno na 13 enakih delov $(\frac{9}{13})^{\circ}$.

Pravilni štirinajsterokotnik narišemo ali z razpolovitvijo iz sedmerokotnika ali pa iz centrikota $360^{\circ}:14 = (25\frac{5}{7})^{\circ}$. Kot $(25\frac{5}{7})^{\circ}$ lahko sestavimo iz $15^{\circ} + 5^{\circ} + 5^{\circ} + (\frac{5}{7})^{\circ}$. $15^{\circ} = \frac{1}{4}$ od 60° , $5^{\circ} = \frac{1}{3}$ od 15° in $\frac{5}{7} = \frac{1}{2}$ od 5.

V pravilnem petnajsterokotniku meri centrikot $360^{\circ}:15 = 24^{\circ}$. Kot $24^{\circ} = 20^{\circ} + 4^{\circ}$, kot 20° je $\frac{1}{3}$ od 60° , kot 4° pa $\frac{1}{5}$ od 20° .

Nadalje hočemo omeniti še nakratko konstrukcije nekaterih mnogokotnikov; natančno navodilo je razvidno iz prejšnjih zgledov. Iz načrtavanja se pa vidi, da se pravilni mnogokotniki z mnogimi stranicami jako približujejo krogu, — zlasti — če je polmer kratek.

Dvajseterokotnik: Centri $\star = 360^{\circ}:20 = 18^{\circ}$, kot $18^{\circ} = 15^{\circ} + 3^{\circ}$, kot $3^{\circ} = \frac{1}{5}$ od 15° .

Trideseterokotnik: Centri $\star = 360^{\circ}:30 = 12^{\circ}$, kot $12^{\circ} = 10^{\circ} + 2^{\circ}$, kot $2^{\circ} = \frac{1}{5}$ od 10° .

Štirideseterokotnik: Centri $\star = 360^{\circ}:40 = 9^{\circ}$, kot $9^{\circ} = \frac{1}{5}$ od 45° .

Petdeseterokotnik: Centri $\star = 360^{\circ}:50 = 7\frac{1}{5}^{\circ}$, kot $(7\frac{1}{5})^{\circ} = (\frac{36}{5})^{\circ}$, $36^{\circ} = 30^{\circ} + 6^{\circ}$, $6^{\circ} = \frac{1}{5}$ od 30° , 36° deljeno na 5 delov da $(\frac{36}{5})^{\circ}$.

Šestdeseterokotnik: Centri $\star = 360^{\circ}:60 = 6^{\circ}$, kot $6^{\circ} = \frac{1}{5}$ od 30° .

Sedemdeseterokotnik: Centri $\star = 360^{\circ}:70 = (5\frac{1}{7})^{\circ}$, kot $(5\frac{1}{7})^{\circ} = (\frac{36}{7})^{\circ}$ t. j. $\frac{1}{7}$ od 36° .

Osemdeseterokotnik: Centri $\star = 360^{\circ}:80 = (4\frac{1}{2})^{\circ}$, kot $(4\frac{1}{2})^{\circ} = \frac{1}{2}$ od 9° , $9^{\circ} = \frac{1}{5}$ od 45° .

Devetdeseterokotnik: Centri $\star = 360^{\circ}:90 = 4^{\circ}$, kot $4^{\circ} = \frac{1}{5}$ od 20° , $20^{\circ} = \frac{1}{3}$ od 60° .

Stoterokotnik: Centri $\star = 360^{\circ} : 100 = (3\frac{3}{5})^{\circ}$, kot $(3\frac{3}{5})^{\circ} = (1\frac{8}{5})^{\circ}$, $18^{\circ} = 15^{\circ} + 3^{\circ}$, $15^{\circ} = \frac{1}{4}$ od 60° , 3° je pa $\frac{1}{5}$ od 15° .

Kako načrtamo pravilne mnogokotnike z dano stranico, je bilo pojasnjeno že v lanskem »Slov. Učitelju« na str. 160.

Razvoj oskrbe slaboumnih.

Anica Lebar.

(Konec.)

Poleg zavodov, ki jih vzdržujejo društva in razne organizacije, imamo tudi take, ki so jih ustanovili in jih vzdržujejo posamezniki. Izmed zasebnih zavodov je omeniti: zasebno vzgojevališče za slaboumne, ki je bilo 1890 ustanovljeno v Tullnu in se je 1896 preselilo na Dunaj XIII., AuhofstraÙe 222. Sedanji voditelj zavoda je dr. Salomon Krennberger, ki izdaja tudi zdravstveno-pedagoški list »Eos«. Zavod pričanja z vzgojo in poukom na najnižji stopnji in spravi svoje gojence do kolikormoè visoke stopnje. Pouk se mora vsled neenakih zmožnosti vrùiti le posamezno.

Leta 1896. je dr. Teodor Heller otvoril zasebni zavod za duÙevno abnormalne in nervozne otroke na Dunaju XIX., Langackergrasse 12. Sredi nasadov in parkov je skrit tihi dom teh reveÙev. Vzgoja za družabno ÷ivljenje je glavni cilj tega zavoda. Na enega uèitelja-vzgojitelja pride le malo ÷tevilo otrok, a te mora imeti od jutra do večera pred sabo in jih pouèevati v vsem, kakor nanese prilika. Šolskega pouka je v obsegu treh razredov, vendar se pri zmožnejÙih razùiri še dalje.

Od leta 1906. obstoji v XVIII. okraju, Schulgrasse 45, specialni zavod za manjnadarjene otroke. Ravnatelj Ferdinand Eminger je bil več let strokovni uèitelj na pomožni ÷oli XVIII. okraja. Zavod sprejema popolne gojence, ki stanuje v zavodu, in polgojence, ki prihajajo zjutraj in odhajajo zveèer. Na željo starÙev ostanejo lahko tudi èez poèitnice v zavodu in jih ravnatelj s svojo družino vzame tudi na poèitnice. Ko so premagane prve teÙkoèe v vzgoji in pouku, prièno gojenca takoj pouèevati v oni stvari, za katero kaÙe zanimanje, zmožnost ali spretnost: deèke v vrtnih in gospodarskih delih, deklice v gospodinjstvu in roènih delih. ZmožnejÙi se uèe tudi glasbe in strojepisja.

Na Dunaju vzdržuje izraelsko gospejno dobrodelno društvo »Providentia« dnevno zavetiÙe za slaboumne otroke.

Leta 1903. je ustanovil strokovni uèitelj Franc Salzlechner privatno vzgojevalnico in uèilnico v Perchtoldsdorfu pri Dunaju. Tudi tu sta urejena vzgoja in pouk z ozirom na razvoj in zmožnosti posameznika.

V Lomnici na Moravskem obstoji od 1903 družinski dom za otroke, ki so zaostali v telesnem ali duÙevnem razvoju.

Po zadnjem statistiènem pregledu ima Avstrija 39 pomožnih ÷ol, s 106 razredi, v katerih se pouèuje 2055 otrok (1287 deèkov, 786 deklic).

Ogrsko. Prvi zavod za slaboumne na Ogrskem je nastal 1888 v BudimpeÙti I., Alkotas utca 53 (ustanovnik J. Frimm). Ta zavod so l. 1896. podržavili in preuredili. Pokazalo pa se je, da je internat premajhen; pri-

klopili so mu 1898 vnanji razred. Ta pomožni razred je dal povod, da so se tudi na ljudskih šolah ustanovili pomožni razredi. Prvi tak pomožni razred je nastal 1900. Zdaj ima samo Budimpešta blizu 30 pomožnih razredov na raznih ljudskih šolah. Leta 1907. je kr. ogrsko ministrstvo postavilo prvo državno poslopje za pomožno šolo (130.000 K). »Državna pomožna šola v Budimpešti« ima prostora za 150 otrok. Voditelj te šole je Mat. Eltes, zdravnik pa psihiater dr. Pavel Ranschburg. Na tej šoli je tudi zdravstvenopedagoško-psihološki laboratorij, ki ga vodi imenovani psihiater. Razen te ima Budimpešta tudi še šolo za nervozne otroke (Czörsz utcza 31).

Izven glavnega mesta so pomožne šole nastajale le počasi; imajo jih sledeča mesta: Jeđer, Szatmár, Szegedin, Temesvar, Debreczin in Gjur. Učitelji pomožnih šol se izobrazujejo na zdravstvenopedagoškem učiteljsku 2 leti.

Važnejši strokovni pisatelji na polju oskrbe slaboumnih so: dr. Ranschburg, M. Eltes, J. Berkes, Ellenbach, Skultety. V ogrskem ministrstvu je posebna zdravstvenopedagoška sekcija, katero je sestavil in vodil do svoje smrti dr. pl. Naray-Szabo, ki ima največ zaslug za povzdigo zdravstvene pedagogike na Ogrskem. 1911 je praznoval 25-letni jubilej svojega delovanja v prid splošne zdravstvene pedagogike. Ob pričetku njegovega dela je bil na Ogrskem samo en zavod za idijote; pod njegovim vplivom je nastalo 5 zavodov in 12 pomožnih šol, v katerih se vzgaja in poučuje približno 1600 otrok. Za učiteljstvo je zahteval obligatno strokovno izobrazbo; zato je pa tudi uredil njihove plače na zelo ugoden način. Leta 1913. je stopil v pokoj kot državni tajnik, vendar je še ostal predsednik zdravstvenopedagoške sekcije. Ob začetku vojske je tudi on kot zdravnik posvetil svoje moči domovini. V vojaški bolnišnici si je nakopal bolezen, kateri je podlegel v dveh dneh. Ob njegovem odprtem grobu (16. novembra 1914) so žalovali vsi ogrski pedagogi. Na njegovo mesto je stopil njegov učenec dr. Štefan Tóth, ki je že 12 let deloval v zdravstvenopedagoški sekciji.

Š v i c a. V Švici se je oskrba slaboumnih v zadnjih letih zelo povzdignila. Glavno zasluęo pri tem imajo konference »Konferenz für das Idiotenwesen«, ki se od 1889 zbirajo vsako drugo leto v menjajočih se mestih. Od l. 1849. sem je nastalo po celi deželi čez 30 zavodov za slaboumne. Najstarejši tak zavod je v Goldbachu (Kanton Curih), ustanovljen 1849, največji pa v Bremgartenu (Kanton Aargau), ki ima prostora za približno 250 gojencev. Skoro vsi zavodi imajo svoj začetek v dobrotelnosti posameznikov ali raznih društev. Nekaj let sem pa dobivajo tudi državne podpore, posebno iz doneskov monopola na alkohol. Veliko zaslug za razvoj pomožnega šolstva v Švici ima »Gemeinnützige schweizerische Gesellschaft«, ki je skupno z mestom Curihom omogočila prve tečaje za izobrazbo učiteljev pomožnih šol. Zadnja statistika je pokazala, da ima Švica poleg zelo dobro urejenih zavodov tudi 67 razredov s 1415 učenci. Glavni strokovni pisatelji so: Guggenbühl, Schneider, dr. Hafter, dr. Demme, Froriep, Le Grand, Schmid, dr. Alther, Auer.

Italija. V Italiji je pomožno šolstvo do zadnjih let počivalo. Tedaj so v večjih mestih izkušali prodreti z mislijo za oskrbo duševnih slabičev. Vsled resnične potrebe so sklenili otvoriti nekatere pomožne šole (v Milanu n. pr. 1911).

Francija. Leta 1909. je senat sprejel zakonske predloge glede preskrbe slaboumnih s poukom. Vendar se je že takoj tedaj govorilo o težavah pri izpeljavi tega zakona posebno v manjših mestih. Pomožno šolstvo si le počasi pridobiva tal. Te vrste naprave so do zadnjega bile le v Bordeauxu, Lyonu in v Parizu. Dr. Beauvisage je l. 1908. v Lyonu ustanovil »Oeuvre de l' Enfance anormale«. Ta družba je od svojega obstoja sem pridno delala za pomožno šolo. V Lyonu je 7 pomožnih razredov, 4 za dečke, 3 za deklice.

Belgija: Leta 1901. je nastala v Bruslju družba za varstvo duševno manjvrednih »Société protectrice de l' Enfance anormale«. Za cilj si je postavila, da podpira otroke, ki so zapustili pomožne šole, in jim preskrbi službo ali učna mesta. Poleg tega pa se tudi trudi, da odpomore žalostni usodi teh revežev sploh.

O svojem delovanju izdaja trikrat na leto list: »Bulletin de la société protectrice de l' Enfance anormale«.

23. do 26. julija 1913 je v Bruslju zboroval prvi internacionalni kongres za mladinsko oskrbo, kjer so strokovnjaki štiridesetih držav vseh delov sveta podali svoje misli in izkušnje tudi o varstvu in oskrbi duševno zaostalih.

Nizozemska ima mnogo dobrodelnih naprav, med katerimi zavzemajo zavodi za slaboumne prvo mesto. Prvi tak zavod je nastal v Haagu že sredi preteklega stoletja. Prva blaznica pa je bila v Utrechtu še preden je Jožef II. dal napraviti na Dunaju takozvani »Narrenturm«. Večina zavodov ima to prednost, da ni v zatohlem mestu, ampak na deželi na svežem zraku. Ob železnici Amersfort-Zwolle stojе trije veliki zavodi: S'Herrenloo (1890), ki ima prostora za 600 dečkov, Lozenoord (1910), ki ima prostora tudi za 600 deklic, in Groot-Emaus (1907), ki ima prostora za 100 otrok. Vsi trije zavodi imajo pravico javnosti. Pri Leydenu je skupina zavodov, katerih najvažnejši so: Voorgeest, Endgeest in Ryngeest. Pomožne šole so ena v Haagu in tri v Amsterdamu.

Anglija. Po izdani statistiki se vsako leto narodi na Angleškem 4000 slaboumnih otrok. Kakor je bil v prejšnjih časih elementarni pouk nižjih slojev skoro popolno v ženskih rokah, skrbe tudi za slaboumne skoro izključno samo ženske. Ker po zakonih niso bili slaboumni deležni nikake oskrbe razen onih, katerim je bila duševna slabost zdravniško dokazana, je po inicijativi kraljice Mary jela poslovati posebna komisija. Ta polaga poročila svojega dela obema parlamentoma. Kraljeva komisija skuša izboljšati žalostno usodo slaboumnih ter se obrača s svojim delom predvsem do najrevnejših slojev, kjer je slaboumje najbolj razširjeno. Neki zakon iz 1899 sicer omogočuje ustanovitev pomožnih šol, za kar se pa šolske oblasti ne navdušujejo posebno. Niso namreč zadovoljne z malenkostnimi uspehi, ker mislijo, da more vzgoja iz nenormalnega otroka

napraviti normalnega, kar seveda ni mogoče. V celoti ima Angleška 150 specialnih zavodov, kjer se vzgaja do 80.000 slaboumnih. London sam ima 89 šol s 6485 otroki. Glavni zavod je Darent-Asyl v Kentu, ki ima 1900 slaboumnih, od katerih je okoli 400 takih, ki niso sprejemni za nikako vzgojo. Za odrasle slaboumne so urejene kolonije z rokodelskimi delavnicami in obširnimi poljem, ki jim nudi najrazličnejšega dela.

Katehetski vestnik.

Msgr. Anton Zupančič, prof. bogoslovja v pok. † 7. septembra. Preselil se je v večnost v 75. letu starosti mož poln zaslug, ki ostane v trajnem spominu med Slovenci. Sicer slabotnega telesa, a po duhu odličen delavec; po zunanje ves čas jako skromen, a na tihem jako blagotvoren. Ne bomo tu opisovali njegovega vrlega delovanja v duhovnem pastirstvu, ne kot natančnega profesorja v bogoslovni šoli, kot spretnega voditelja »Kat. tiskovnega društva«; pač pa je naša dolžnost, da se hvaležno spominjamo njegovih zaslug kot pedagoga in mladinskega učitelja. Ker ni bilo še slovenske knjige za pedagogiko, ki jo je predaval kot pastoralist v bogoslovju, je napisal l. 1888. »Pedagogiko, po najboljših virih«, in jo izdal kot priložo v »Duh. Pastirju«. (V predgovoru pravi: »Vzgojitelji slovenski! Naj smo duhovniki ali lajki, imamo vendarle vsi isti cilj, isti namen: poučevaje in vzgojevaje bi radi dovedli izročeno nam mladino do časne in večne sreče. Vsi bi radi koristili kolikor največ mogoče svojemu narodu. A pomislimo, da le sv. vera in življenje po nji dela ljudstva močna in srečna, in prava omika sloni le na krščanstvu. Šola torej more do prave sreče gojenca voditi le tedaj, če ga vodi po poti krščanskih nauk in načel. Po takih načelih je sestavljena ta »Pedagogika«.) Radodarno in veldušno je podpiral naše liste in naša društva. Ko se je ustanovilo društvo »Pravniški dom«, je takoj pristopil kot pokrovitelj s 500 K in ga še potem večkrat podprl z izdatnimi vsotami; istotako je bil pokrovitelj »Katehetskemu društvu; pa tudi ustanovni član skoraj vseh naših društev, in še pred par tedni je podaril vsoto pokroviteljstva 100 K »Patronatu« itd. Bog mu še posebej

obilno poplačaj, kar je dobrega storil v prid naši mladini!

Katehetsko gibanje.

300 K podpore je naklonil stolni kapitelj v Zagrebu ondotnemu katehetskemu društvu.

Novi biskup senjske in modruške škofije. Že zadnjič smo omenjali, da je za škofovsko stolico v Senju imenovan katehet dr. Josip Marušić. Novi vladika je še mlad. Rojen je bil 1. januarja 1869. v Praputniku blizu Reke. Ko je dovršil bogoslovne nauke na zagrebškem vseučilišču, je bil nastavljen kot katehet na nižji realni gimnaziji v Senju. L. 1899. je napravil na vseučilišču v Budimpešti doktorski izpit ter bil nato premeščen na gimnazijo v Gospiću, kjer je ostal do svojega imenovanja za senjskega škofa. — Dr. Marušić se odlikuje po temeljiti izobrazbi, pa tudi po vzornem duhovskem življenju.

Enotni katekizem — na Bavarskem. Štiri leta poizkušnje, ki je bila določena za takozvani enotni katekizem, kakor ga je priredil J. Linden S. J., so potekla. Ali se je izkazal? — Po višjem ukazu je bilo izbranih 40 razsodnih mož, ki naj bi preizkusili, potrdili ali pa zavrgli Lindenovo knjigo. Zbor 40 cenzorjev je sestavil zapisnik pomanjkljivosti, izrazil še nekatere želje — vobče pa knjigo odobril. Torej novi enotni katekizem ostane.

Ali je sedaj to vprašanje rešeno? Veščak H. Stieglitz pravi, da ne. Vprašanje enotnega katekizma se mora razvojljavati in reševati, dokler rešitev ne bo zadovoljiva. Ta cilj se pa po njegovi sodbi ne more doseči ne s teoretičnimi razmotrivanji, ne z višjo silo, ampak odločilno besedo bo izpregovorila izkušnja. Izkušnja pa doslej — tako na-

daljuje Stieglitz — Lindenovemu katekizmu ni dala še dobrega spričala, to se je že večkrat naglašalo.

Od učencev zahtevamo in moramo zahtevati, pravi Stieglitz, da se verskih resnic uče, pa tudi nauče in da jih v spominu ohranijo. To velja vsaj za jedro katekizmovih vprašanj. Katekizem naj torej nudi taka vprašanja v taki obliki, da jih bodo mogli otroci trajno in neizbrisno v spominu obdržati. Nato dokazuje na temelju posebnih nepristranskih poizkusov v osmero razredih, da se v tem oziru Lindenov katekizem ne more pohvaliti. Slabe uspehe v memoriranju po daljšem terminu, ki jih je naletel, pripisuje deloma preobilni tvarini, deloma pa pretežno sestavljenemu besedilu. Stavki v odgovorih so čestokrat neotroško in težko zasukani.

Stieglitz je — kakor že svoj čas omejeno — tudi sestavil v rokopisu nov, razmeroma zelo kratek katekizem, zato je umevno, da se ne more ogrevati za Lindenov izdelek. Tekmovanje bo končno rešitev vprašanja o vzornem notnem katekizmu le pospešilo. —

V p a s s a u s k i š k o f i j i so dobili vsi okrožni nadzorniki ukaz, naj se izjavijo o notnem katekizmu Lindenovem. Ti so pa poprej vprašali za mnenje lokalne nadzornike, da bi mogli izreči dovolj objektivno razsodbo. Ta način je gotovo najprimernejši, da se izve resnica zlasti, ko se odločuje o tako važnem katekizmovem vprašanju.

Katehetske beleške.

Zasilni pouk. Prvo leto svetovne vojske je šolstvo več ali manj povsod trpelo, najbolj še v mestih, ki so blizu bojišča, in tam, kjer se je urilo in zbiralo vojaštvo. V Ljubljani se je storilo, kolikor se je pač moglo. Ko je bil na deških ljudskih šolah ustavljen redni pouk, smo skušali nuditi nadomestila. Nekateri učitelji so zbirali na svojih stanovanjih posamne oddelke zlasti takih dečkov, ki so se pripravljali za vstop v srednje šole. Cerkvena oblast je bila odredila, da so vsi ljudskošolski otroci, ki niso imeli pouka v šoli, imeli priliko za nadomestilo v zasilnem pouku krščanskega nauka po raznih ljubljanskih kapelah in cerkvah. Imeli so priliko, — toda prišlo

jih pa veliko ni, povprečno še polovica ne. Precej zadovoljiv je bil obisk zasilnega pouka do Binkošti, oziroma do časa, ko se je pri posameznih skupinah izvršila slovesnost prvega sv. obhajila. Nato — je pa bilo vse skupaj komaj še truda vredno.

Iz tega poizkusa si je človek lahko napravil sodbo, kako malobrižni so nekateri starši za verstveni pouk svojih otrok. Pošiljali jih pa tudi taki niso, ki so sicer znani kot verni, dobri in katoliški roditelji.* Kaj je bilo krivo...? Zdi se, da se je za to »šolo« napravilo premalo reklame, da se starši niso dovolj obvestili. Kar se samo v cerkvi oznani, tega v mestu večina ne izve; prav tako, kar se objavi samo v enem časopisu. Ako se kak razglas nabije na cerkvena vrata, bi moral biti vsaj dosti viden, pa ga čita zopet samo del prebivalstva.

Velika moralna izguba bi bila za mladino, ako bo zopet to šolsko leto, ki bi se zdaj moralo pričeti, poteklo brez rednega pouka, še večja, če bi nekaterih niti k zasilnemu verstvenemu pouku ne bilo. Zakramentov ne bi prejimali, dekret o zgodnjem prejemanju sv. zakramentov bi se kršil še bolj kot lani. Zato pa naj se poskrbi, da bo ta zasilni pouk nekako obligaten; naj pritisne šolska oblast, kolikor se to pač dá, da se lanske vnemarnost ne bo povrnila. Predvsem pa je treba vsak pouk, ki se bo vršil v cerkvi ali kjerkoli — zadostno objaviti in razglasiti, da se bo mogel vsaj izvunzimski čas dovolj izrabiti.

Dobra volja — in edinost se doseže.

Kar smo pred časom pisali in svetovali radi molitve in obnašanja med povzdigovanjem — ni bilo zastoj. Oglašali so se gg. tovariši in povedali svoje mnenje v našem listu in v »Vzajemnosti«. Kakor kaže, se je doseglo skoraj popolno soglasje; večina pristaje k mnenju, da se je med povzdigovanjem držati besedila, ki ga ima Pečjakov »Šolski molitvenik« in »Srednji katekizem« p. 187. Besedilo pa kaže obenem, kako se je treba med to molitvijo in med češčenjem Najsvejšega obnašati.

V 8. številu »Vzajemnosti« piše župnik I. Šelih: »Pri nas se držimo katekizmovskega besedila. Samo pri povzdigovanju sv. hostije se moli najprej: »Moj Gospod

in moj Bog!« (Odp. 7 let.), potem pa kakor je v Katekizmu. . . . Isti gospod župnik obsoja prav tako kakor mi »nezmyselno strmenje v tla«, namesto, da bi verniki najpoprej zrl v sv. hostijo, saj zato jo mašnik povzdigne, in potem šele se sklonili, ko molijo zakramentalnega Jezusa. »A. O.«, pravi nadalje g. Šelih, »se boji, da bi odpravili trkanje na prsi; pa se ni bati. Pač pa je preobilno trkanje neumestno. Zadostovalo bi — (kakor smo priporočali tudi v »Slov. Učitelju«), pri prvem povzdigovanju, ko se moli 'Bodi milostljiv meni ubogemu grešniku!' in pri drugem, ko se reče 'Očisti me, Gospod, s svojo krvjo. . .'. Sicer naj se pa roke drže lepo sklenjene, oči pa ves čas na oltar.« Bodi opomnjeno, da je vzdih »Moj Gospod in moj Bog«, ki naj se uvrsti na prvo mesto med molitve pri povzdigovanju, sprejel tudi prof. dr. Pečjak v peti natis »Šolskega molitvenika« p. 66. Kadar se bo nanovo dal natisniti katekizem, naj se pa skrbi, da tega z odpustki obdarjenega in od sv. očeta priporočenega vzklika tudi v šolski učni knjigi za krščanski nauk ne bo manjkalo.

Obveznost verstvenih vaj — zakonita. 8. julija t. l. je državno sodišče razsodilo, da je tudi brezverstveni oče dolžan pošiljati otroka k verstvenim vajam.

V razpravi je bil ta-le slučaj:

Trgovski zastopnik Gustav Suchanek iz Kralj. Vinohradov je bil pri okr. šolskem svetu obsojen na denarno globo 2 K, ker kljub večkratnim opominom ni pustil otroka k verstvenim vajam. V rekurzu na deželni šolski svet se je Suchanek pritoževal, da je obsodba nepostavna, češ da smatra to za silo proti svobodi vesti in vere, ki je vsakemu državljanu v postavi zajamčena. Dež. šolski svet je priziv zavrnil, nakar se je Suchanek pritožil na državno sodišče.

Obravnavo je vodil predsednik dr. pl. Grabmayer. Zastopnik naučnega ministrstva, dr. Leon Schiedlbauer, je izvajal, da je napačno mnenje, da se s siljenjem k udeležbi verskih vaj krši v državnem temeljnem zakonu zajamčena pravica. Po državnem ljudskošolskem zakonu je pouk v veronauku prav tako obvezen, kakor pouk v drugih predmetih. V predmetu »verouk« pa ni umevati samo pouka v tem predmetu v ožjem zmislu,

marveč ta predmet vsebuje tudi versko vzgojo. K verski vzgoji pa spada tudi udeležba pri verstvenih vajah. Ker torej verstvene vaje tvorijo bistven del predmeta »verouk«, je bila šolska oblast upravičena dajati tozadevne ukaze. Nadalje je pripomniti, da je treba otroke navajati k »šolskemu obiskovanju«. Šolsko obiskovanje pa niso samo učne ure po določenem načrtu, ampak vse uredbe šole. Pri verstvenih vajah ne gre za izsiljenje kakega cerkvenega dejanja, ampak za vzgojevalno dolžnost, ki je naložena šoli in staršem. Tej dolžnosti in tozadevnim odredbam državne oblasti se starši z izgovorom, da ne pripadajo nobenemu veroizpoved., ne morejo odtegniti.

Kar se tiče druge točke pritožbe, da se je s siljenjem k udeležbi verstvenih vaj kršila svoboda vesti, se nasproti temu poudarja, da ni vsaka vest (osebno prepričanje) po zakonu varovana. Splošno se ta svoboda vesti ne more izvajati; sicer bi se vsakdo lahko izognil zakonu češ, ta ali ona zakonita odredba je proti njegovi vesti (plačevanje davkov, vojaška služba etc.).

Državno sodišče se je izvajanju vladnega zastopnika pridružilo in razsodilo, da z odločbo praškega dež. šol. sveta v državnem temeljnem zakonu zajamčena pravica svobode vere in vesti ni bila kršena.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Rešitev — po Marijini svetinji. Pešec Jan. Petrovič, doma od Sv. Barbare v Halozah na Štajerskem, je pisal svojcem: Dne 22. julija se je na Doberdobski planoti nekaj metrov pred menoj razpočil šrapnel. Zadeli sta me dve krogli v levo roko, ena pa v desno in v vsako nogo ena. Ali kosti se mi ni nobena dotaknila. Ena krogla je pa šla na levi strani prsi naravnost proti srcu, kakor se vidi na suknji in srajci. Ta je zadela v svetinji s tako močjo, da je ena svetinjica na pol preganjena, druga pa tako udarjena, da se ne vidi več, kaka podoba je bila na njej. Svetinjice so tako majhne, podobne vinarju, a krogla je ravno v nje priletela, se odbila in šla na drugem mestu skozi suknjo. Jaz nisem udarca nič občutil. Tudi zdravniki so

preiskovali, kje bi bila kaka znamenja, a niso našli nič. Tako Marija svoje častilce obvaruje. Pri tem je storila očitni čudež. Torej fantje in možje, kateri morate iti v bojno črto, priporočite se Mariji v varstvo in obesite si svetinje na primerno mesto.

Božji navdihí . . . Vojak Angel Fovčič je sporočil z italijanskega bojišča to-le zanimivost: 12. avgusta sem doživel pretresljiv dogodek. Bilo je krog 4. ure popoldne. Mi smo ravno nekaj kopali, ko nas zapazijo Lahí in začno strahovito streljati. Hitro skočimo v jarke in se skrijemo kakor kdo najbolje more. Granate so padale prav blizu mene. Priporočim se presv. Srcu Jezusovemu in preblaženi Devici Mariji. Granate so padale vedno gosteje in vedno bliže. Naenkrat mi veli v srcu, da naj zapustim mesto, kjer sem bil skrit. Res grem proč, in glej, ni minilo 20 sekund, ko na tisto mesto udari granata. Ker sem bil ondi pustil svojo puško, jo grem iskat. Bila je zasuta. Kopljem in kopljem, da bi jo našel. Tedaj pa prav na tistem mestu, kjer sem bil preje jaz, zadenem na vojaka tovariša Fonoviča iz Istre. Bil je že mrtev. Kopal sem dve uri, da sem izkopal njega in še puško.

Marija, zavetnica vojakov. Jožef Hočvar piše svojemu očetu v Vel. Laščah: Predragi oče! Ves srečen se Vam zahvaljujem za poslane svetinje; srčno sem hrepenel po njih, odkar sem v strelskem jarku prvo svetinjico izgubil. Vsled večmesečne nošnje in potu se je namreč vrvice odtrgala in naenkrat sem strahoma zapazil, da več svetinjice nimam. Bilo mi je, kakor bi bil izgubil najdražji zaklad celega sveta. Iskal sem jo povsod tri dni, a žalibog brez uspeha. Medtem mi je Anica (sestra) pisala, da sta šla z mamo k Mariji Pomačaj in takoj sem Vam pisal po drugo, ker brez svetinjice mi je vedno nekaj manjkalo. Sedaj sem pa zopet potolažen in miren ter pripravljen na vse, in če bi bila tudi smrt. — Prišel je čas velikih dogodkov; zdi se mi, da je prišel čas božjega maščevanja, ko On, Gospod vojnih trum, udarja narod za narodom. Spominjajte se nas v molitvi, da bomo srečno prestali te hude ognje in ostali stanovitni do konca. Blagor vojaku-junaku, ki je do zadnjega za-

upal na nebeško Kraljico; ko obleži na bojnem polju, tedaj pride k njemu Ona, katero je vedno častil, ter ga nagovori: »Vstani, prijatelj moj, pojdiva za Jezusom.« Hvaležen sem Vam, predragi starši, za dobro vzgojo, najbogatejšo doto, katere vrednost se je pokazala šele v teh strahovitih časih. Bog z Vami! Vaš hvaležni sin Jože.

Vojakovo zaupanje in hvaležnost do Matere božje. M. Kavčič iz Žirov piše svoji ženi s severnega bojišča: Ljuba žena! Predno Ti nadalje pišem, Te iz srca lepo pozdravim, kakor tudi mojo malo hčerko. Naznanjam Ti, da sem dobil paket 23. maja in sem bil zelo vesel vsega, kar si mi poslala, najbolj pa podobe Matere božje, ki jo bom imel za oltarček. Marije ne bom nikoli zapustil. Bilo je 16. maja; tega dneva ne bom nikoli pozabil. Bil sem v strašnem ognju; krogle so letele krog mene, kakor bi rojile čebele. Pa nobena se niti obleke ni dotaknila, kajti neprestano sem klical Marijo na pomoč. In z bajonetom smo se dajali, da je bilo strah in groza; ob treh zjutraj smo jih napadli in jih po hudem boju vrgli nazaj. Drugi dan so pa granate padale, da nas je kar zasilpalo. Jaz sem še vedno Marijo na pomoč klical in nič hudega se mi ni pripetilo. Draga moja žena, lepo Te prosim, nikdar Marije ne zapusti! Prosim Te, plačaj zame sveto mašo v čast Materi božji. Pošiljati mi ni treba ničesar več; imamo vsega zadosti. Mesa mi še ostaja; vsak dan dvakrat kava, juha in meso, pa kruha zadosti. Da bi le še hujšega ne bilo, pa se še vidimo, če Bog dá. Prosim Te, ljuba žena, in Vas, oče, in Tebe, moja sestra, molite zame in jaz tudi za Vas molim. Tako nam bo Bog dal, da se še srečno vidimo. Veliko zaupanje imam na Marijo. To mi je najbolj hudo, ker mi ni mogoče, da bi bil pri spovedi; nisem še nobenega duhovnika videl. Ljuba žena, pojdi Ti zame k sveti spovedi in sv. obhajilu, večkrat, da bi nas Bog obvaroval nezgod. Še enkrat se priporočam v molitev; posebno če boste zvedeli, da sem padel na bojišču, tedaj, ljubi moji, se me še posebno spominjajte v molitvi. Pozdravljeni mi bodite in na veselo svidenje, če ne na tem svetu, pa nad zvezdami! Z Bogom. — M. Kavčič.

Pričetek šolskega leta. V Ljubljani smo lansko šolsko leto kljub velikim težavam zaradi prostorov še nekako srečno prebili. Poučevalo se je po vseh zavodih, dasi v nekoliko skrčenem obsegu. Najmanj so bili deležni pouka učenci ljudskih šol. Z ozirom na to je nasvetoval deželni odbor kranjski, naj se letos šolska oblast predvsem ozira na deško mladino, da vsaj ta ne bo brez vsega pouka, kajti čedaljebolj se množe pritožbe, koliko podivjanosti in sirovosti je zašlo med poulične ljubljanske paglavce. Upati je, da se bodo v doglednem času razmere toliko predrugačile, da se bo mogel pouk začeti vsaj v tem obsegu, kakor v lanskem šolskem letu. — Doslej sta dobila prostore samo ravnatelj I. in II. državne gimnazije, in sicer v poslopu prve državne gimnazije. — V **M a r i b o r u** bodo vojaki, kakor se čuje, izpraznili poslopje mestnih ljudskih in meščanskih šol ter kn. šk. bogoslovnico. Srednješolske stavbe bodo še zasedene in se pouk ne bo mogel pravočasno začeti razen za sedmo- in osmošolce; pouk bodo imeli pa tudi ostali razredi, samo nekoliko pozneje. Z rednim poukom prično č. šolske sestre na domači vadnici, meščanski šoli za deklice in na ženskem učiteljišču. — V **C e l o v c u** se prične pouk na ljudskih in meščanskih šolah sredi septembra. — V **K r a n j u** se bo gimnazija naselila po privatnih hišah.

V Ljubljani se prične pouk v lichtenturničnem zavodu 21. septembra. — Lincej ima začetek 1. oktobra. Pouk deloma v Nar. domu, deloma v privatnih hišah. — Nemška gimnazija, Schulvereinska šola in šola nemškega kuratorija bo imela pouk v nemškem »Casinu«. — Na pripravnic se bo pričel v kratkem času pouk, in sicer brez prvega letnika na dekliškem oddelku (?) in brez 4. letnika na moškem oddelku. — Za deške ljudske šole se prirejajo prostori. Za deklice...? — V uršulinskem samostanu v Škofji Loki se pričnejo šole 1. oktobra.

Draginjska doklada. Dne 9. avgusta je deželni odbor kranjski sklenil, da se 25odstotna draginjska doklada, ki so jo

uživali najprej oženjeni učitelji, in se je dovolila pred leti tudi večini samskega učiteljstva v različni izmeri (od 10 do 25% temeljne plače), dovoli radi visoke draginje od 1. avgusta počenši do preklica vsemu dejansko službujočemu učiteljstvu na Kranjskem.

Za ravnatelja izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole je imenovan deželni šolski nadzornik dr. Janko Bežjak.

V mesečnih obrokih. Deželni odbor kranjski je sklenil, da se bo draginjska podpora od 1. novembra dalje izplačevala neposredno po c. kr. poštni hranilnici v mesečnih obrokih, in sicer eno-odobno s plačo.

Pravica javnosti je podeljena kuharski in gospodinjski šoli v uršulinskem zavodu v Ljubljani.

Smrtna kosa. V št. Vidu nad Ljubljano je umrla ondotna učiteljica in rojakinja gdčna. Roza Jovan, članica naše Slomškove zveze. Službovala je ves čas v svojem rojstnem kraju. Smrt nam jo je pobrala v najlepši dobi; bilo ji je šele 28 let. — V Radovljici so 16. julija pokopali vpokojenega nadučitelja in šolskega ravnatelja Andreja Grčarja. Dosegel je lepo starost 71 let. Bil je poprej več let član okrajnega šolskega sveta. Njegov sin - učitelj se nahaja v ruskem ujetništvu; ena hčerka je pa učiteljica-redovnica pri č. ss. uršulinkah. R. i. p.!

Ljudskošolske zadeve. C. kr. okrajni šolski svet je namesto v vojaško službo odpoklicanega nadučitelja Antona Krištofa poveril začasno vodstvo ljudske šole v Radomlju učiteljici Mariji Žgur. C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu je absol. učiteljskega kandidata Andreja Sežuna nastavljal za suplenta na enozredni ljudski šoli v Babnempolju.

Prestavljen je profesor Ivan Lokar iz Ljubljane na državno realko v Idriji.

Slovenska trgovska šola s pravico javnosti v Trstu se otvori redno tudi letos.

V duševni zmedenosti se je ustrelil v Lipnici Fr. Lichtenwallner, učitelj na krčovinski šoli pri Mariboru. Pokojni je

bil Slovenec ter zelo priljubljen družabnik. Živčevno razdražen je bil od lanske jeseni, ko so pri mariborskem glavarstvu ovajali in zapirali Slovence.

Vojna in draginjska podpora štajerskemu učiteljstvu. Deželni odbor štajerski je sklenil, da se z ozirom na neznosno draginjo podeli za leto 1915. vsemu ondotnemu učiteljstvu enkratna denarna podpora v sledečem razmerju: Oženjeni učitelji, ki niso pri vojaki, dobe 120 K; oženjeni, ki so pri vojaki, 100 K; neoženjeni, ki niso pri vojaki, 50 K; učiteljice 50 K; suplentinje 50 K; učiteljice ročnih del 40 K; učitelji v pokoju (oženjeni) 100 K; učitelji v pokoju (neoženjeni) 50 K; vdove, ki imajo pod 800 K pokojnine, 50 K; vdove, ki imajo pokojnino pod 700 K, dobijo toliko, da dosežejo pokojnino 700 K.

Popihali so jo ... Okrog 30 občinskih in drugih iredentovskih učiteljev, učiteljic in profesorjev pogrešajo v Trstu. Cearski komisar je razglasil, da so odpuščeni iz služb, če se do 9. avgusta ne bi zglasili. — Popihali so jo čez lužo. Naj jih le rede tam v »blaženi« Italiji; veliko si s takimi ne bodo pomagali. Trst bo pa — hvala Bogu — očiščen.

Premeščen je nadučitelj Iv. Lokar iz Hrušice v Horjulj.

54.518 učiteljev služi (po statistiki z dne 15. maja) v nemški armadi. Odlikovanih jih je bilo do takrat 6095, za častnike je bilo povišanih 2781, železni križ 1. in 2. razreda je prejelo do 15. maja 3161.

Premestitev učiteljišča. Najvišja šolsa oblast je slenila, da se premesti moško učiteljišče iz Arbanasov pri Zadru v Makarsko.

V ruskem ujetništvu je umrl Avgust Svetlin, učitelj v Konjicah. Udeležil se je bojov v Galiciji, a je bil ujet; te dni so dobili domači žalostno sporočilo, da je Avgust umrl.

Bojišče. V boju pri Gorici je padel učitelj Valentin Terčon iz Mavhinj na Krasu. Zadet je bil v glavo. Poprej se je vojskoval na srbski zemlji, kamor je bil klican takoj ob izbruhu vojske. Za hrabrost je bil odlikovan s srebrno svetinjo. — Umril je v ruskem ujetništvu Mirko Šišković, učitelj iz Sovinjaka v Istri. — V italijanskem ujetništvu se na-

haja Vinko Bandelj, nadučitelj iz Št. Martina v Brdih na Goriškem. — Ranjen je bil na severnem bojišču Alfonz Završnik, učitelj v Ribnici. Zadet je bil v trebuh. — Na italijanskem bojišču je bil ujet kadet Alojzij Bravničar, učitelj iz Tolmina. — 11. julija je zalotila smrt na bojišču ob koroški meji R. Merška, učitelja pri Sv. Jakobu v Trstu; star je bil šele 23 let. — Ranjen in pohabljen je bil ob soškem bojišču štajerski učitelj Alojzij Selinšek. — 26. avgusta je umrl v Mariboru učitelj Ivan Prohaska; ranjen je bil na glavi v boju proti Italiji. — Ob Dnjestru so pokopali 16. avgusta enoletnega prostovoljca, četovodjo Franca Hrovata, učitelja iz Št. Ulriha na Koroškem. Bil je odlikovan s hrabrostno svetinjo.

Iz italijanskega ujetništva je priromala razglednica s popolnoma slovenskim naslovom: »Slavno uredništvo, Slovenski Učitelj Ljubljana.« — Vsebina: »Cremona, 30./7. 1915. Iz vojnega ujetništva vsem tovarišem srčne pozdrave. — M. Ivančič, vikar — Cerovo; Ladislav Likar, nadučitelj — Števerjan; Fr. Marinič, župnik — Kojsko.« — Vsi trije imenovani gospodje so naročniki našega lista.

Prošnja. Uredništvo prosi, da bi se doposlala listu v objavo vsa količkaj zanimiva, četudi kratka sporočila učiteljev, ki so na bojiščih. Vsaka dopisnica — dobro došla! Priporočamo se tudi za strokovne spise in druge šolske novice. Sotrudniki! Nikar ne pozabite na list!

Učiteljstvo v vojski. V nemškem državnem zboru je izpregovoril poslanec dr. pl. Campe sledeče, za učiteljstvo zelo častne besede: »Gospodje! Naše učiteljstvo je dejansko pokazalo, da se ne zadovolji le z lepimi besedami, marveč da tvega tudi življenje za domovino. Z enako navdušenostjo so šli na bojišče vseučiliški, srednješolski profesorji in ljudskošolski učitelji, pa so se tudi izkazali kot izborni vojščaki. Vsa armada soglaša v pohvali našega učiteljstva, ki ima lepe zmožnosti, da zna poveljevati in red ohranjati. Uprav pred kratkim sem čul priznanje, da so ljudskošolski učitelji še prav posebno sposobni za vodstvo v častniški in podčastniški službi.«

Pojdimo v šolo nebeškega Učenika!

Prvo pravilo vzgoje je in ostane: Ravnaj z otroki individualno! Vsak otrok ima posebnosti od narave; ni dveh gojencev v šoli, ki bi bila enako zmožna, enakih lastnosti, enake darovitosti. Vzgojitelj naj bi skušal po možnosti spoznavati značaj vsakega otroka ter po tako pridobljeni sodbi urediti svoje nauke in opomine, prilagoditi sploh vse vzgojno delo temperamentu posamnega gojenca ali gojenke. Navadno se človek oprime pri razlaganju, pri pouku, izpraševanju, kakor tudi pri vzgoji neke šablonske metode, ki utegne večinoma dobro učinkovati, ter se pri večini morda dobro obnese. Vzorno pa tako ravnanje ni, zlasti ne pri vzgoji, ker je zemlja, kamor sejemo zrnje vzgojnih nauk — tako raznolika, manj in bolj rodovitna, včasih pa docela pusta, nerazorana, posuta s trnjem, šavjem in osatom.

Poglejmo zopet na najvišjega Mojstra in Učenika! Kako je ravnal Jezus Kristus? — Že način, kako je privabil prve učence k sebi, nam nudi lepe vzgojne momente.

Med prvimi, ki so našli Jezusa, je bil Janez, imenovan Evangelist, mehka duša, tako dovzeten za prijateljstvo in ljubezen. Kako ga je sprejel Gospod? Ko je Janez izvedel za Jezusa, gre z Andrejem za njim, toda le oddaleč in nekako boječe. Take duše je treba pridobiti z naklonjenostjo, jih je treba nagovoriti, povabiti. Tako je storil Jezus. Poln skromnosti in ljubeznivosti, s pogledom, ki je izražal zaupljivost, se obrne k Janezu in Andreju pa reče prijazno: »Koga pa iščeta?« Nato ju povabi, naj gresta z njim in ju obdrži ves dan pri sebi. Jezusovo ljubeznivo vedenje je imelo popoln uspeh. Tako močno je vplivalo na Janeza, da se je še v poznih letih natanko spominjal tistega trenutka: »Bilo je uprav ob desetih.«

»Drugi dan se je Jezus napravil v Galilejo, pa je našel Filipa.« Filip je bil mož dobrega, blažega, pa malo počasnega značaja. Zanj je bilo potrebno nekoliko pritiska; to je pa tudi zadosto-

valo. Samo kratko povelje božjega Učenika, — pa je bilo dosti. »Hodi za menoj!« in Filip se mu je za stalno pridružil.

Filip najde Natanaela, pa mu pove: »Njega, ki so o njem pisali Mozes in preroki, smo našli; našli smo Jezusa iz Nazareta.« Pridobiti moža, kakor je bil Natanael, ni bilo posebno lahko. Bil je pač odkrit značaj, toda mož, ki vse preizkusi, preden potrdi, ki zahteva dokazov, preden udari. Zato vpraša: »Ali more iz Nazareta priti kaj dobrega?« In Zveličar? Ali ga pokara radi tega nepremišljenega vprašanja? Ali ga obsodi radi nezaupljivosti? Ne. Pri takih značajih je treba pohvalno priznati, kar je hvale vrednega, potem se pa proti njemu postaviti s tako rečjo, ki mu — kakor pravimo — imponira. Glejmo Zveličarja! Najprej ga pohvali: »Glej, pravi Izraelec, ki v njem ni zvijače!« Natanael se začudi, kako ga more Jezus tako poznati, da izreče to nenavadno in zanj laskavo pohvalo. In zdaj pokaže Jezus lučico božje vsevednosti; iz oči pade žarek, ki preiskuje srca in obisti. Mirno pa s samozavestjo izpregovori: »Preden te je poklical Filip, ko si bil pod figovim drevesom, sem te videl.« Gospod je zmagal. Premağan, močno strmeč in poln spoštovanja reče Natanael: »Učenik, ti si Sin božji, ti si kralj izraelski.«

In še četrti se približa: mož ognjevitega temperamenta, ki se hitro navduši in ogreje za vse dobro — Simon, sin Jonov. Tudi njega se loti Jezus od prave strani, kajti s prvo besedo mu je dal upanje, da bo dosegel neko odlikovanje. »Ti se boš imenoval Kefas.« To nekaj pomeni. Če mu Jezus ime izpremeni, če ga nazivlje »Skala«, mora imeti že poseben vzrok! Simon je pridobljen. Jezus je pa skrbel, da se je Petrov značaj čedaljebolj oplemenitil in oblažil in da se je tako pripravil za prevzvišeno službo, za katero je bil odločen.

Kako lepe točke iz Jezusovega vzgojnega delovanja nam nudi že samo ta odlomek sv. zgodovine! — Ena stvar se

ne prilega vsem. Kar se poda enemu, je dostikrat za drugega smešno. To velja tudi pri vzgoji. Kar utegne koristiti v enem slučaju, se v drugem lahko ponesreči; kar se pri enem otroku priporoča, je treba pri drugem odkloniti. Enemu otroku zadostuje migljaj, prijazna beseda, na drugega je treba ostreje pritisniti; eden prav lahko prenese ostro grajo, drug je takoj ves zmeden in potrč, če bi se količkaj nad njim zažrmelo. Rekel bi kdo, da so to same malenkosti, toda uprav malenkosti, ki se vzgojitelji zanje ne zmenijo ne, velikokrat pokaze

vse vzgojno delo. Pojdimo torej v šolo nebeškega Učenika! Prebirajmo življenje Jezusovo — sebi na korist!

Naj bi tudi pozneje ostalo! Nedavno je razglasila deželna vlada kranjska vsled ukaza etapnega poveljstva naše armade primerno naredbo, po kateri se nekaterim osebam docela prepoveduje, drugim pa omejuje uživanje žganih pijač. Ena točka v tej naredbi je še prav posebno umestna in je le želeti, da bi obveljala tudi po končani vojski. Glasi se: Prepovedano je dajati in prodajati žgane pijače mladostnim pod 18. letom.

Raznoferosti.

Proslava cesarjeve 85letnice. Še nikdar se rojstni dan (18. avgusta) našega presvetlega cesarja, nestorja med evropskimi knezi in vladarji, ni praznoval s toliko navdušenostjo in odkritosrčno vdanostjo vseh slojev kakor letos. Letošnje cesarske slavnosti so bile prave manifestacije avstrijskega domoljubja. Uradništvo in vojaštvo, odličnjaki in preprosti podaniki: vsi smo se združevali v iskreni molitvi za srečo in zdravje ljubljenege monarha, pa za blagor domovine, ki ima v osebi cesarjevi tako skrbnega, očetovskega, ljubeznivega poglavarja, ki mu je nemila usoda prizadejala že toliko grenkih dni, pa mu tudi na večer trudapolnega življenja ni prizanesla, ampak ga je potisnila v morečo skrb velikega, odločilnega boja. Močna narava našega cesarja prenaša tudi to nadlogo z odločnostjo pravega junaka. Daj, ljubi Bog, da zasine njemu in vsem njegovim trpečim narodom že skoraj presrečni dan blagoslovljenega miru.

V spomin na cesarjev rojstni dan bojnega l. 1915 je deželni odbor kranjski sklenil, da se ustanovi petero deželnih ustanov po 1600 K za c. kr. mornariško akademijo v Pulju. Imenovale se bodo z ozirom na hrabre čine naše mornarice pod odličnim poveljnikom admiralom Antonom Hausom »Deželne Antona Hausa ustanove«. Naš rojak Haus je v to dovolil ter se je v slovenskem jeziku prav ganljivo zahvalil za to odlikovanje. Ustanove so se oddale že za sedaj pričetno šolsko leto. S tem je omogočen

vstop v c. in kr. mornariško akademijo tudi manj imovitim sinovom kranjskih prebivalcev.

Stanje ljudskega šolstva na Kranjskem koncem l. 1914. Javnih ljudskih šol je bilo: Enorazrednih 172, dvorazrednih 121, trirazrednih 49, štirirazrednih 47, petrazrednih 23, šestrazrednih 14 in osemrazrednih 6; meščanski 2; skupaj 432. Med temi je 20 šol za silo, 4 ekspoziture in 17 ekspurendnih. Izmed vseh javnih ljudskih šol je bilo 18 samo deških, 14 samo dekliških in 400 mešanih; glede učnega jezika pa: 391 slovenskih, 30 nemških, 9 utrakvističnih in 2, v katerih so se poučevali slovenski in nemški otroci v posebnih oddelkih.

Privatnih ljudskih šols pravico javnosti je bilo: meščanskih za deklice 4, in sicer: 1 slovenska, 1 nemška in 2 utrakvistični; enorazrednih 4, dvorazredni 2, trirazredna 1, štirirazrednih 5, petrazrednih 6, sedemrazredna 1, osemrazrednih 4, skupaj 23, in sicer: 3 deške, 11 dekliških in 9 mešanih; po učnem jeziku pa: 9 slovenskih, 11 nemških in 3 utrakvistične. Brez pravice javnosti: enorazredni 2, dvorazredna 1, skupaj 3, in sicer vse tri mešane in z nemškim učnim jezikom.

Število šoloobveznih otrok: Dečkov 48.589, deklic 48.215, skupaj 96.804. Šoloobiskujočih: dečkov 45.042, deklic 43.426, skupaj 88.468. Med šoloobiskujočimi tu niso všteti oni, ki so obiskovali srednje šole in razne druge

zavode. Javne meščanske šole je obiskovalo: 114 dečkov in 35 deklic, skupaj 149.

Število učnih moči: Na meščanskih šolah 8 moških in 1 ženska, skupaj 9. Na ljudskih šolah 435 moških in 643 ženskih, skupaj 1078. Veroučiteljev je bilo: 7 s plačo ljudskošolskega učiteljstva, 2 z remuneracijo in 418 nastavljenih od cerkvene oblasti. Učiteljic za ženska ročna dela je bilo 34. Na privatnih šolah je bilo 38 moških in 121 ženskih, skupaj 159 učnih moči. V primeri z letom 1913. je število šol naraslo za 3. Enorazrednih ljudskih šol je bilo 5 manj kot leta 1913., več pa 2 dvorazredni, 2 štirirazredni in 3 šestrazredne. Šoloobveznih otrok je bilo l. 1914. 444 manj kot leta 1913., šoloobiskujočih pa: 340 dečkov manj in 241 deklic več kot leta 1913. Učiteljstva je bilo 112 manj nego leta 1913. Temu so krive izredne razmere, ker je moralo mnogo učiteljev v vojsko in so se mnogi razredi opustili, oziroma se je po dva ali več razredov združilo v en razred s poukom po oddelkih.

Značilno za zgodovino sedanjega časa. Duhovnik pride po opravkih v neko hišo svoje župnije (blizu Ljubljane). Med pogovorom pristopi k njemu domač fantiček, ga pocukne za suknjo ter reče zaupljivo: »Gospod! Jest sem pa dones kluha papcov.«

Prvorojenci so imeli včasih veliko predpravic ter se je štel, da so bili zelo nadarjeni in krepkejši od drugih otrok. Danes so to mnenje menda zavrgli. Skandinavec Westergard je celo izračunal, da je bilo med 4000 norci 3234 prvorojencev.

Sedemdesetletnico rojstva je praznoval 11. avgusta t. l. znani avstrijski učenjak in kanonist: dvorni svetnik dr. Rudolf pl. Scherer, profesor cerkvenega prava na dunajskem vseučilišču v. p.

Profesor liturgike in homiletike. Naučni minister je pritrdil predlogu professorskega zbora na c. kr. bogoslovni fakulteti v Inomostu, da se nastavi kot privatni docent za homiletiko in liturgiko dr. Janez E. Rainer S. J.

Manj srednjih šol v Bosni. Potrjuje se govorica, da bodo v Bosni in Hercego-

vini odpravili nekaj srednjih šol; ostali bosta samo gimnaziji v Sarajevu in v Mostaru.

Za knjižnico deloma razdejanega katoliškega vseučilišča v Lovanju je obljubil prispevati tudi papež Benedikt XV. Naročil je svojemu državnemu tajniku, naj ponudi vsa od vatikanske knjižnice izdana dela — pa tudi sploh vsa druga dela, ki so še na razpolago.

Nadporočnik Jos. Zidanšek. O nadporočniku Zidanšku, učitelju na slovenski šoli v št. Juriju ob juž. železnici, je pisal njegovemu stricu prof. Zidanšku vojni kurat Januš Golec to-le pismo: Velečastiti gospod profesor! Dovolite, da Vam napišem nekaj vrst o Vašem vrlem nečaku. Pri našem polku je služboval kot rezervnik. Še sedaj vidim na ustih vseh, ko smo ga prvič ugledali, nekaj pritajen smeh, češ, kaj so nam poslali tega debeluha na fronto, saj v par dneh jo bo itak popihal v domovino. Pa nikdar se nismo mogli v sodbi tako zmotiti kakor tokrat. Gospod nečak, obilen po zunanosti, je bil tudi poln vojaškega duha in ljubezni do domovine. Po sodbi nas vseh in tudi polkovnika samega je bil najboljši rezervni častnik pri polku. Vse ga je ljubilo, častniki kot moštvo. Kar se njegove hrabrosti tiče, je bil naravnost občudovanja vreden. Vsekdar se je smehljaj pri napadu in z enakim veseljem kot malokateri se je podal v boj. Gospod major Giraldu ga je ljubil nad vse in mu poverjal najtežavnejše naloge, katere je vse do pičice natanko izpolnil. Vzpodbudno je prenašal napore in težave. Nikoli ni jezdil, dasi je poveljeval stotnijo, ampak vsekdar jo je rezal ves poten peš. Nikoli ni omajal na potu, nikdar ni marodiral. Kaj junaško se je vedel pri zadnjem napadu, kjer je bil tudi ranjen. Pri pogledu na ranjenega Zidanška je vzkliknil polkovnik: »Ž njim je naš polk izgubil najboljšega častnika.« Celo težko ranjen ni stokal, ampak smehljaje se je poslovil: »Zdravo, fantje, težko mogoče na svidenje!« Trikrat je bil predlagan v najvišje in res zaslužno odlikovanje. Ravno danes, ko Vam pišem, smo dobili obvestilo, da je odlikovan z vojaškim zaslužnim križcem. Vsi smo pa trdno prepričani, da mu sledi v kratkem še

vsaj eno odlikovanje. Res ponosni ste lahko, da ste stric tako vrlega slovenskega junaka. Vas je ljubil nad vse in pred vsako bitko mi je stisnil roko z naročilom: »Januš, če bi se mi kaj zgodilo, obvesti strica.« Če se snideta po

okrevanju, sporočite mu, da ga prav iz srca pozdravljam in mu častitam jaz in vsi častniki našega polka k zaslužnemu odlikovanju. Bojišče, 6. avgusta 1915.

Listnica: M. B. — Prejeli. Ali menite, da bi šlo?

Slovstvo in glasba.

V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju je ravnokar izšla knjižica **Navodilo k »Moji prvi čitanki«**. Sestavil Ivan Krulec, c. kr. vadniški učitelj. Priporočena od c. kr. ministrstva za božičastje in nauk z dne 22. junija 1915, št. 18.909. Cena 1 K. — »Moja prva čitanka« je prva slovenska knjiga, ki je osnovana na analitično - sintetični metodi normalnih besed. S tem stopimo tudi mi Slovenci na metodiškem polju korak naprej. Ker je metoda nova, nam je Navodilo k čitanki jako dobro došlo. Gosp. pisatelj obravnava v svojem Navodilu posamezne normalne besede korenito in vsestransko, tako da učitelj, ki se poslužuje njegove knjige, na podlagi tega Navodila z lahkoto obvladuje analitično-sintetično metodo normalnih besed. Zato upamo, da je g. pisatelj ustregel s tem navodilom ne le učiteljstvu, ki se zanima za novo čitanko, marveč tudi vsem, ki doslej še niso bili naklonjeni analitično-sintetični metodi.

Kratko navodilo staršem o verskem pouku majhnih otrok. Spisal Anton Bonaventura Jeglič, knezoškof ljubljanski. V Ljubljani 1915. Natisnila Katoliška tiskarna. Cena 25 v. — Ta zelo primerna in koristna knjižica je namenjena v prvi vrsti staršem, osobito materam, ki bi rade poučevale svoje malčke o potrebnih verskih resnicah, pa si ne znajo pomagati. S pomočjo tega navodila bodo pa lahko dosegle prav lepe uspehe. — Vredno je pa, da si omisslijo to knjižico tudi dobri učitelji, predvsem skrbne gđc. učiteljice, ki pri najmanjših v šoli zlasti na deželi rade pomagajo gg. veroučiteljem, ki so dostikrat zadržani, ter porabijo za izpremembo kak kratek odmor, da posežejo pri začetnikih tudi na to polje.

»**Krščanski vojak**«. To drobno, lično molitveno knjižico z jedrnatno vsebino,

ki je namenjena v prvi vrsti vojakom na bojnih poljanah in po bolnišnicah, bi zaželeli tudi naši fantiči, če bi se jim pokazala. Obdržali bi jo sami zase kot lep spomin na sedanje preresne čase, ali bi jo pa hoteli poslati svojemu očetu, bratu na bojišče. Prav je, če se mladina na to opozori. Cena temu molitveniku je malenkostna: 30, oziroma 50 vinarjev.

Cerkvena pesmarica za šolsko mladino. V 7. in 8. številki »Cerkv. Glasbenika« dr. Pečjak poroča, kako bo urejena. Ker so tam našteje vse pesmi po začetnih vrsticah, po glavni vsebini in po skladateljih, se že precej dobro vidi, kakšna bo. Prosimo katehete, kateri se zanimajo za pesmi, naj sestavek pregledajo in če imajo še kako utemeljeno željo, kar najhitreje sporoče g. uredniku Premrlu. Tega se ni treba bati, da bi bila pesmarica zavoljo velikosti predraga; zakaj obširnejša zbirka laglje ustreže širšim krogom, in zato se tudi laglje nastavi nizka cena. Partitura te pesmarice se je že začela staviti, a lahko se kaka pesem še sprejme na koncu med »Razne pesmi«. Poleg partiture izide še mala ročna izdaja v obliki molitvenika.

»**Svetovne vojske**« je izšel sešitek 16. in 17. v skupni številki. Iz obširne vsebine omenjamo zlasti opis pozimske borbe v Karpatih, obleganje in padec Przemysla, veliko majske ofenzivo. Zanimiva so pisma naših vojakov z raznih bojišč.

A. Kosi: **Vojaške narodne pesmi.** Založila Katol. bukvarna. V Ljubljani 1915. Cena 1 K. Zbirka obsega poleg »Cesarske« še 25 narodnih vojaških pesmic. Triglasne so vse tako stavljene, da se lahko pojo tudi samo dvoglasno. Brez dvoma bodo po tej zbirki, ki je tako primerna za sedanjí čas, pridno segale naše šole, razna društva in sploh ljubitelji narodnega petja.

